

Dobytí severního pólu

Zdeněk Svěrák, Ladislav Smoljak

CHARAKTERISTIKA UMĚLECKÉHO TEXTU

Analýza uměleckého textu

I. část

- zasadit výňatek do kontextu díla
- **Téma:** Tématem je rekonstrukce cesty na severní pól. Popisuje nástrahy, které výpravu potkaly po cestě (nedostatek jídla, zima apod.).
Stejně jako většina ostatních představení Divadla Járy Cimrmana, je i toto dílo složeno ze dvou částí – série odborných referátů, týkajících se života a díla Járy Cimrmana a v druhé části pak ucelenější zpracování některého díla.
- **Hlavní myšlenka:** Rekonstrukce cesty české skupiny na severní pól.
- **Motiv:** cíl, snaha, patriotismus, humornost
- **Časoprostor:** 9. prosince 1908 – 5. dubna 1909, cesta mezi Prahou a severním pólem
- **Literární druh:** Drama
- **Literární žánr:** Činohra (komedie)

II. část

- **Struktura díla:**
Chronologický vývoj
Slohové postupy – vyprávěcí, popisný, úvahový
Typy promluv – přímá řeč, dialogy, monology
- **Hlavní postavy:**
 - Varel Frištenský – silný, přihlouplý, mladý, ale svojí povahou a svojí nižší inteligencí způsobuje mnoho vtipných scének.
 - Karel Němec – náčelník; vůdčím typem, do všeho se vrhá přímo a udržuje disciplínu.
 - Vojtěch Šofr – lékárník; věčný optimista; velmi upovídaný, zná mnoho historek, kterými se snaží uvolnit situaci.
 - Václav Poustka – pomocný učitel; velmi znalý člověk, snaží se do výpravy vnést zábavu, nebrání se aktualitám.
 - Poručík Beran – „americký čech“, zmrzlý člověk; rozmrzelý, vědec
- **Děj:**
 - **Beseda:**
Recitace básně Má školní brašnička (neustále přerušována).
Popis Cimrmanovy polární výpravy (objev sněžného člověka).
Hra Přetržené dítě (Během přednášky se zjistí, že došlo k omylu způsobenému nemocí Cimrmana, který svou hru diktoval sousedovi a ten si při zapisování neuvědomil, že Cimrman má zánět horních cest dýchacích. Hra Přetržené dítě by se tedy správně měla jmenovat Přetržené nitě a kvůli záměně hlásek b-m a d-n vzniká podobných omylů spousta.).
Živé obrazy.
 - **Dobytí severního pólu:**

Čtyři členové jednoty podolských otužilců se vypraví dobýt severní pól. Během driftování je postupně přepadne trdomyslnost a rozhodnou se tedy vrátit domů. Najednou spatří polární záři a nabití novou energií pokračují směrem na severní pól. Na 87. rovnoběžce zjišťují, že již nemají co jíst, a tak náčelník navrhuje sníst „psy“. Při snaze nechat Fryštenského zmrznout objeví že si celou dobu nese s sebou housera. Zažehnají tedy hlad a pokračují dál. Během povídání o teple a kamnech nalezne Fryštenský obrovský rampouch, o kterém učitel Poustka prohlásí, že se jedná o profesora McDonalda, který se svou výpravou před rokem zmizel. Po chvíli najdou i jeho společníka poručíka Berana a oba dva odnesou na severní pól. Potože stále ještě nemají co jíst, a navíc ještě zjistí, že nemají jídlo na zpáteční cestu, rozhodnou se sníst Berana. Během jeho ohřívání Beran oživne a vysvětlí jim vědecký pokus McDonalda, který plánoval, že rozmrzne až za několik staletí. Rozmrzelý Beran se tedy přidá k polární výpravě a společně (i se zamrzlým prof. McDonaldem) se vrací hladoví domů. Až den na to dorazil na pól Američan Peary, Češi se ke svému prvenství nepřihlásí, protože by sláva připadla nenáviděnému Rakousku. Až po převratu roku 1918 se jediný žijící účastník výpravy Varel Frištenský přihlásil k této události a prodloužil si tak pobyt v psychiatrické léčebně o 10 let.

- **Výstavba vět:**

Celé dílo je v podstatě jedna velká přímá řeč. Dílo je rozvrstveno do rozhovorů mezi jednotlivými postavami.

Dramatem se rovněž prolínají různé básně, písně, aktuality, archaismy, historismy, germanismy, atd.

Napsáno, jako divadelní hra.

III. část

- na základě ukázky analyzovat jazyk a jazykové prostředky
- najít umělecké prostředky

Literárně historický kontext

- Dramatická tvorba po roce 1945 – tzv. divadla malých forem.

Další autoři:

- Divadlo Semafor
- Divadlo Na zábradlí
- Divadlo na provázku
- Studio Y
- Sklep

Zdeněk Svěrák

- Český dramatik, scenárista, herec, autor písňových textů a spisovatel.
- Studium na gymnáziu a Vysoké škole pedagogické (obor Čj a literatura).
- Učitel ZŠ v Měcholupech (Žatecko) a na gymnáziu v Žatci.
- Rektor Československého rozhlasu, kde se setkal s hudebníkem Jaroslavem Uhlířem a kde také vznikla postava Járy Cimrmana.
- V letech 1961-1969 byl členem strany KSČ.
- V 70. letech se stal scenáristou Filmového studia Barrandov.

- Úspěšný herec a scénárista: Kolja, Obecná škola, Marečku, podejte mi pero, Vesničko má středisková, Tři veteráni.
- Psal texty k písním pro děti pod pseudonymem Emil Synek (Holubí dům).
- Charitativní činnost.
- Jeho syn, Jan Svěrák je slavný český režisér (Obecná škola, Kolja, Tmavomodrý svět, Vratné láhve, Kuky se vrací, Tři bratři).

Ladislav Smoljak

- Český filmový, televizní a divadelní režisér, herec a scénárista.
- Vystudoval matematiku a fyziku na Vysoké škole pedagogické (poté co nebyl přijat na DAMU, obor režie).
- Asistent na UK fakulta technické a jaderné fyziky.
- Středoškolský učitel na gymnáziu v Brandýse nad Labem.
- Od konce 60. let úzce spolupracoval se Zdeňkem Svěrákem, se kterým psal divadelní hry o českém fiktivním géniovi Járovi Cimrmanovi a scénáře filmových komedií.
- V 60. letech se stal rektorem MF a Mladého světa (podílel se na vzniku čtenářské ankety Zlatý slavík).
- V 70. letech se stal scénáristou Filmového studia Barrandov.
- Vedl také vlastní Divadlo Járy, přejmenováno na Divadlo Láďa.

Jára (da) Cimrman

- Fiktivní postav univerzálního českého génia, vytvořena Jiřím Šebánkem a Zdeňkem Svěrákem.
- „Podle některých badatelů zapomenutý a znovuobjevený český génius z přelomu 19. a 20. století, který zasáhl do mnoha oborů. Byl to osobitý dramatik, filozof, gynekolog-samouk, lyžař, důvěrný přítel a učitel Alberta Einsteina, vynálezce a daltonista, důvěrný nepřítel T. A. Edisona.“

Divadlo Járy Cimrmana

- Vznik r. 1967, první hra Akt.
- Nyní sídlí v Praze – Žižkov.
- Zakladateli Z. Svěrák, L. Smoljak aj. Šebák.
- Herci: Petr Brukner, Miloň, Čepelka, Jan Hraběta, Jan Kašpar, Bořivoj Penc, Pavel Vondruška, atd.
- Autorem her je fiktivní Jára (da) Cimrman.
- Herci jsou amatéři a pouze muži.
- Celkem 15 her: Vyšetřování ztráty třídní knihy, Hospoda na mýtince, Blaník, Švestka, Záskok, Dobytí severního pólu, Afrika, České nebe.
- Každá hra se skládá z odborného semináře a aktovky (= jednoaktové hry).